

natuurpunt

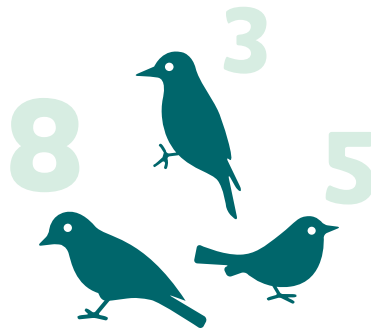
Het GROTE Vogelweekend

RESULTATEN 2014

**BEDANKT
VOOR JE
DEELNAME**

TELLEN: ZINVOL EN LEUK

Vogels kijken wordt stilletjes aan een vaste traditie voor heel wat natuurliefhebbers. Ook daarbuiten lijken meer en meer Vlamingen het nut en vooral het plezier van het vogeltellen te hebben ontdekt. Van tellers die al meer dan 10 jaar trouw meetellen tot de beginnende vogelkijkers, tellen en genieten gaan hand in hand!

Met Het Grote Vogelweekend verzamelt Natuurpunt al sinds 2004 gegevens over de toestand van onze tuinvogels. Dat zijn intussen al vele honderdduizenden gegevens. Met enkel professionele biologen zou het onmogelijk zijn om deze enorme berg aan informatie te verzamelen.

Bij deze massale vogeltelling is elke teller van belang. Of je nu veel of weinig vogels telt, elke waarneming levert waardevolle info op.

In 2014 telden meer dan **20.000** mensen in **14.063** tuinen zo'n **372.411** vogels. Een prachtig resultaat dat we ook in 2015 hopen te evenaren.

Bedankt
aan al onze
20.000
vogeltellers!

HOE GAAT HET MET DE VOGELS IN ONZE TUINEN?

Dit rapport werpt een blik op de algemene resultaten van de tuinvogeltelling. Soms, maar niet overal, doen we uitspraken over de oorzaken van goede of slechte cijfers, want dat is vaak zeer complex.

Bij sommige soorten is er daadwerkelijk een achteruitgang op te merken en kennen we de redenen, soms zijn het echter tijdelijke trends, en in een aantal gevallen vertellen de tellingen uit tuinen niet het hele verhaal van de soort.

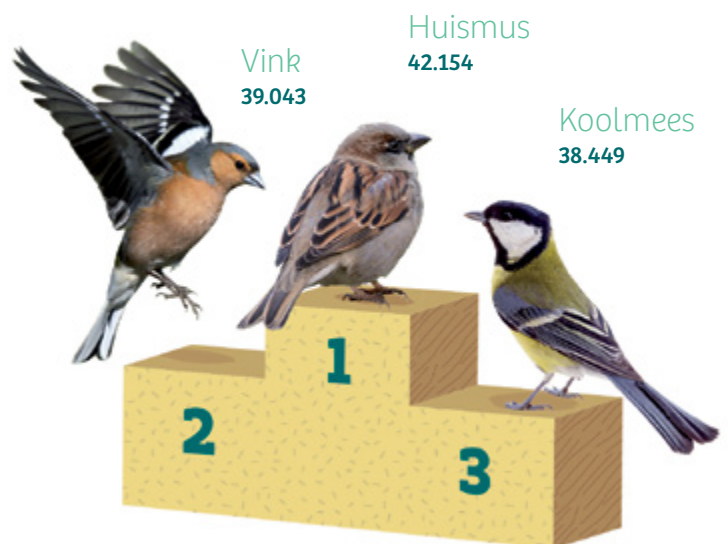
De tellingen onderstrepen al jaren wat we ook tijdens de rest van het jaar opmerken; de meeste vogelsoorten staan er niet zo goed voor. De oorzaak moet in vele gevallen gezocht worden bij de achteruitgang van ons eigen broedvogelbestand, o.a. door het verdwijnen van geschikte broedbiotopen, of door gebrek aan voedsel zoals grote insecten.

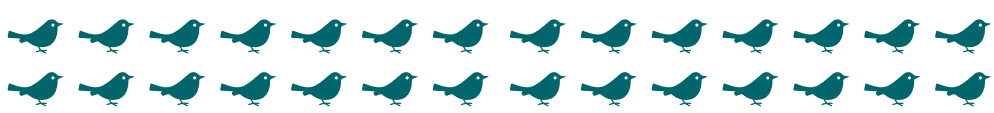
Soorten die het wel steeds beter doen zijn meestal generalisten: soorten die zich gemakkelijk aanpassen aan veranderingen, een gevarieerd menu hebben en graag in groep leven.

De conclusie dat de achteruitgang van soorten het gevolg is van het succes van andere, klopt (meestal) gelukkig niet. De oorzaken van achteruitgang van soorten is complex. Het mag ons er alvast niet van weerhouden om hen een handje toe te steken.

Uit de resultaten van dit jaar blijkt dat er **in de gemiddelde Vlaamse tuin 28 vogels** zitten. Dat is flink minder dan voorgaande jaren (bv. gemiddeld 37 vogels/tuin in 2013). Ook wat de rangschikking van de soorten betreft, zien we wat verschuivingen.

Voor het eerst sinds 2011 is niet de vink, maar de **huismus terug de meest getelde vogel** in onze Vlaamse tuinen. De vink zakt naar de tweede plek. Een verklaring daarvoor is het uitblijven van een echte winter en het betere noten-najaar van 2013. Die factoren hebben ervoor gezorgd dat schuwere vinken (maar ook sommige andere soorten) genoeg voedsel vinden in het bos, en niet gedwongen worden om naar de tuin te trekken. Er zijn dus niet méér huismussen, maar gewoon minder andere soorten. Op drie staat de koolmees. De merel behoudt zijn status van 'in het grootste aantal tuinen gezien'. In 88% van de tuinen zaten merels, vorig jaar was dat nog in 90%.

 } **28** vogels in de gemiddelde Vlaamse tuin

ZACHTE WINTER = MINDER VOGELS IN ONZE TUIN

Wat het weer betreft, hadden heel wat tellers dit jaar het gevoel achter het net te vissen en wat de aantallen betreft was dat ook wel zo. In vergelijking met voorgaande tellingen, waren er in de Vlaamse tuinen **minder vogels te spotten**. Een ramp? Zeker niet, het leert ons dat heel wat soorten veiligere oorden verkiezen boven onze tuin. Voor de tuinvogeltelling zijn weinig of veel vogels even interessant: het is een momentopname en het weer is nu eenmaal een zeer belangrijke factor. Sommige soorten zaten er zelfs meer.

Soorten die dit jaar opvallend **minder talrijk** waren, zijn de huismus, ringmus, groenling, winterkoning, roodborst, heggenmus en spreeuw. Maar ook de zwarte kraai en de ekster gingen enkele stapjes achteruit. De turkse tortel heeft het steeds moeilijker, maar de houtduif niet.

Soorten die min of meer een **status quo** behielden waren o.a. koolmees en groene specht. Ook de vink blijft ongeveer in hetzelfde aantal tuinen aanwezig, maar wel in veel lagere aantallen. De kauw is de enige kraaiachtige die het nog steeds beter en beter doet. Tjiftjaffen deden het dankzij de zachte winter terug beter dan de vorige drie jaar.

EERSTE VOGELTELLING VOOR SCHOLEN WAS EEN GROOT SUCCES

Top 10 van het aantal
getelde vogels

Dit jaar organiseerden we voor de eerste keer ook een vogeltelling voor scholen. En die was meteen een groot succes. In 162 scholen telden 3244 kinderen mee, zij telden zo'n 6068 vogels bij elkaar.

Bedankt aan al onze jonge
vogeltellers!

Uit de resultaten blijkt dat de kauw de meeste getelde vogel is op de speelplaats. De houtduif volgt op nummer 2 en de merel op 3. Kleinere soorten worden in deze 'grotere' tuinen minder opgemerkt.

4. Huismus **363** - 5. Koolmees **363** - 6. Vink **335**
7. Ekster **308** - 8. Turkse tortel **303**
9. Pimpelmees **253** - 10. Zwarte Kraai **191**

RESULTATEN

HET GROTE VOGELWEEKEND 2014

20.000 tellers registreerden op 1 en 2 februari 2014 **372.411 vogels in 14.063 tuinen**. In 2013 werden meer vogels geteld, maar het aantal deelnemers bezorgt ons alweer een absoluut record!

Top 10 voor Vlaanderen

De top 10 geeft de rangschikking weer van de 10 meest getelde soorten. Dat betekent niet dat deze soorten het meest verspreid waren, vaak zijn het hier de soorten die in groepsverband leven, die de top halen.

1.	Huismus	42.154
2.	Vink	39.043
3.	Koolmees	38.449
4.	Merel	31.495
5.	Kauw	30.448
6.	Turkse tortel	25.862
7.	Pimpelmees	24.544
8.	Houtduif	24.460
9.	Ekster	17.557
10.	Spreeuw	13.261

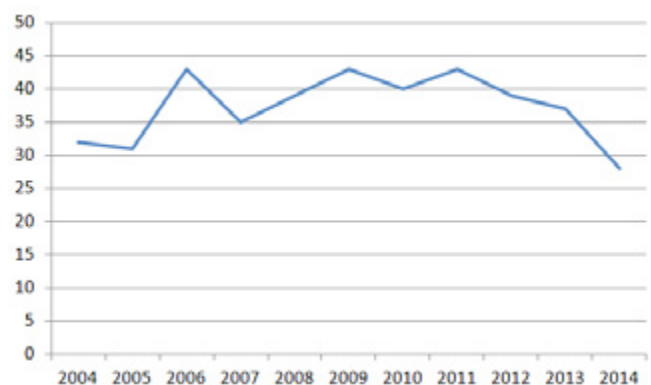
We zien een kleine verschuiving in deze rangschikking. Sinds 2011 staat de huismus terug aan de top. Dat betekent niet dat ze het terug beter doet, ze profiteert gewoon van de slechtere prestaties van haar 'concurrenten' in de top. Huismussen zijn standvogels die sterk gebonden zijn aan hun leefomgeving. Ze blijven het hele jaar in dezelfde omgeving. Dat betekent ook dat de tuinvogeltelling een goede tool is om hun populatietrend te volgen op langere termijn.

Tot 2009 deed de spreeuw het nooit slechter dan de zevende plaats. De laatste jaren is hij eerder de hekkensluiter van de top 10. In Nederland is 2014 het Jaar van de Spreeuw. Men zal er alles doen om de precieze bedreigingen in kaart te brengen. Het verdwijnen van geschikte broedplaatsen zoals oude boomgaarden, maar ook de feilloze afwerking van onze huizen, speelt hierin ongetwijfeld een belangrijke rol.

De staartmees, die vorig jaar de Vlaamse Top 10 afsloot, en te zien was in twee provinciale top 10-lijstjes, verdwijnt nu van de radar en staat pas op de 14de plaats.

Gemiddeld aantal vogels per tuin

Er zaten gemiddeld 28 vogels van 10 verschillende soorten in onze tuinen. Die 28 betekent het laagste cijfer dat we ooit hebben gehaald. Dat de vogelbezoekjes schaarser waren dan normaal, hadden we voorspeld: in een zachte winter is de nood aan extra voedsel en extra vet hoe dan ook veel lager, of ontbreekt die zelfs. Voorheen was 2005 met gemiddeld 31 vogels per tuin het poverste jaar. 2006, 2009 en 2011 daarentegen, waren topjaren met elk gemiddeld 43 vogels per tuin.

Gemiddeld aantal vogel per tuin tijdens de telweekends 2004-2014

Er zaten sowieso minder vogels op de voederplaats, maar we hebben dit jaar zeer bewust opgeroepen dat ook mensen met weinig (of zelfs geen) vogels in de tuin zouden meetellen en hun gegevens doorsturen. Hoe meer de gemiddelde tuin zal geteld worden, hoe lager het gemiddeld aantal tuinvogels, maar hoe realistischer ons beeld van het werkelijke aantal vogels in de doorsnee Vlaamse tuin.

Verschillen per provincie

Limburg

Ook in Limburg is de huismus het talrijkst. Op de tweede plaats staat de koolmees. De vink schuift hier naar de vierde plaats. De spreeuw, die de 10de plaats bekleedt op de Vlaamse lijst, schuift hier naar de 15de plaats. De groenling, die de 12de plaats invulde op de Vlaamse ranking, sluit de Limburgse top 10 af.

Brussel

De verstedelijkte omgeving bezorgt Brussel steevast een eigen top 10. Koolmees, houtduif en merel staan aan de top en de spreeuw moet de tiende plaats afgeven aan de halsbandparkiet. In de Vlaamse lijst staat deze pas op de 29ste plaats, vorig jaar nog op 31ste plaats.

Oost-Vlaanderen

Hier houdt men zich netjes aan de Vlaamse top 10, maar die wordt op zich wel aardig door elkaar geschud. Vink, koolmees en kauw zwaaien de Oost-Vlaamse scepter en de huismus moet het stellen met 'slechts' de vierde plaats.

Antwerpen

In de druk bevolkte provincie Antwerpen draait de top 3 zich om: koolmees, huismus en vink. Al zitten de drie elkaar sterk op de hielen. Ook hier schuift het roodborstje in de top 10, en wordt de spreeuw eruit gewipt.

West-Vlaanderen

In het landelijke West-Vlaanderen krijgt de kauw de derde plaats cadeau van de koolmees. Een landschappelijk aanvaardbare wissel. Meer koeien betekent meer vlaaien, en daar maakt de spreeuw aardig gebruik van, die weet hier een zevende plaats te veroveren. De ekster moet het hier met de 10de plaats stellen. Dat illustreert mooi hoe deze soort zich heeft weten aan te passen aan verstedelijkt gebied; in Antwerpen staat die op 9 en in Brussel zelfs op 4.

Vlaams-Brabant

In Vlaams Brabant ruilen vink en koolmees hun respectievelijke 2de en 3de plaats om. De spreeuw en de roodborst wisselen dan weer hun respectievelijke 10de en 11de plaats van de Vlaamse ranking.

HEEL VLAANDEREN		
1.	Huisumus	42154
2.	Vink	39043
3.	Koolmees	38449
4.	Merel	31496
5.	Kauw	30448
6.	Turkse tortel	25862
7.	Pimpelmees	24544
8.	Houtduif	24460
9.	Ekster	17557
10.	Spreeuw	13261

WEST-VLAANDEREN	
Huisumus (1)	9657
Vink (2)	8481
Kauw (5)	6966
Koolmees (3)	6848
Merel (4)	6571
Turkse tortel (6)	5861
Spreeuw (10)	4318
Pimpelmees (7)	4081
Houtduif (8)	3593
Ekster (9)	2943

OOST-VLAANDEREN	
Vink (2)	11761
Koolmees (3)	9752
Kauw (5)	9399
Huisumus (1)	8906
Merel (4)	8133
Turkse tortel (6)	7129
Houtduif (8)	6492
Pimpelmees (7)	6050
Ekster (9)	4664
Spreeuw (10)	4018

VLAAMS-BRABANT	
Huisumus (1)	7004
Koolmees (3)	6680
Vink (2)	6230
Merel (4)	4682
Houtduif (8)	4402
Pimpelmees (7)	4357
Ekster (9)	3660
Turkse tortel (6)	3376
Kauw (5)	2815
Roodborst (11)	1904

De meest getelde soorten voor Vlaanderen en de provinciale verschillen.

De cijfers tussen haakjes geven telkens de positie in de Vlaamse top 10 weer.

ANTWERPEN	
Koolmees (3)	10598
Huisumus (1)	10446
Vink (2)	9141
Kauw (5)	8638
Merel (4)	8546
Houtduif (8)	7680
Turkse tortel (6)	6923
Pimpelmees (7)	6634
Ekster (9)	4443
Roodborst (11)	3256

LIMBURG	
Huisumus (1)	6032
Koolmees (3)	4381
Merel (4)	3444
Vink (2)	3344
Pimpelmees (7)	3335
Kauw (5)	2601
Turkse tortel (6)	2521
Houtduif (8)	2119
Ekster (9)	1735
Groenling (12)	1351

BRUSSEL	
Koolmees (3)	190
Houtduif (8)	174
Merel (4)	120
Ekster (9)	112
Huisumus (1)	109
Pimpelmees (7)	87
Vink (2)	86
Turkse tortel (6)	52
Roodborst (11)	41
Halsbandparkiet (29)	38

Meest verspreide soorten en meest getelde soorten

Een top 10 van absolute aantallen geeft een goed idee van wat er te zien was, maar wordt volledig beïnvloed door allerlei omstandigheden. De strengheid van de winter dus, maar in de eerste plaats door het aantal tellers. Die aantallen leren ons dus niet of een soort het goed of slecht doet. Wetenschap is meer dan 'hoge aantallen'. Het percentage van de tuinen waarin een soort aanwezig is, kan je over de jaren heen veel beter vergelijken met elkaar, al moeten we ook hier het weerbeeld goed in rekening brengen.

Alarmerender kan het zelfs worden wanneer de mediaan van de groepsgrootte verandert bij een soort, zeker wanneer we dat vaststellen bij een standvogel.

De meest talrijke soorten zijn dus lang niet altijd de meest verspreide. Hieronder geven we een overzicht van de soorten met de beste spreiding, die dus in het grootste aantal tuinen werden vastgesteld.

HEEL VLAANDEREN		
1.	Merel	89,9
2.	Koolmees	83,4
3.	Roodborst	71,8
4.	Houtduif	65,7
5.	Turkse tortel	64,5
6.	Vink	63,1
7.	Pimpelmees	61,7
8.	Ekster	58,1
9.	Huismus	47,9
10.	Heggenmus	40,9

WEST-VLAANDEREN		
Merel	87,4	
Koolmees	78,9	
Turkse tortel	69,5	
Roodborst	67,8	
Vink	61,4	
Pimpelmees	55,5	
Houtduif	53,2	
Huismus	52,8	
Ekster	49,4	
Heggenmus	38,7	

OOST-VLAANDEREN		
Merel	84,1	
Koolmees	82,1	
Roodborst	70,4	
Turkse tortel	66,7	
Houtduif	66,3	
Vink	65,1	
Pimpelmees	60,6	
Ekster	57,7	
Huismus	43	
Heggenmus	40,1	

VLAAMS-BRABANT		
Koolmees	85,1	
Merel	84,1	
Roodborst	73,4	
Ekster	67,9	
Houtduif	66,1	
Pimpelmees	63,7	
Vink	63,5	
Turkse tortel	55,9	
Huismus	48,2	
Heggenmus	39,9	

Provinciale verschillen binnen de meest verspreid voorkomende soorten (in % van de tuinen aanwezig)

ANTWERPEN		
Merel	87,7	
Koolmees	83,6	
Houtduif	73,5	
Roodborst	72,7	
Turkse tortel	63,4	
Pimpelmees	61,2	
Vink	60,5	
Ekster	56,8	
Huismus	43,4	
Heggenmus	40,7	

LIMBURG		
Merel	87	
Koolmees	84,6	
Roodborst	73,8	
Pimpelmees	86,3	
Turkse tortel	66,7	
Vink	65,2	
Huismus	58,3	
Houtduif	56,7	
Ekster	56,6	
Heggenmus	46,9	

BRUSSEL		
Houtduif	78,2	
Merel	76,9	
Koolmees	74,3	
Ekster	55,1	
Pimpelmees	51,2	
Roodborst	48,7	
Turkse tortel	32	
Vink	32	
Heggenmus	28,2	
Huismus	19,2	

Een heel ander beeld dus dan de top 10 van de meest getelde soorten. Vogels met een voedselterritorium, zoals merels en roodborstjes, zitten meestal in lagere aantallen dan vink, huismus en kauw, die in groepsverband leven. Van de tuinen waarin roodborstjes werden gezien, zat er in 84% slechts één exemplaar, bij de spreeuw is dat in slechts van 15% van

de tuinen het geval. De door ons berekende mediaan geeft aan dat spreeuwen doorgaans met zijn vieren zijn en de merel, die in meer dan 88% van de Vlaamse tuinen was en daarmee bovenaan die top 10 prijkt, komt gemiddeld slechts met zijn tweeën op bezoek.

Aantal exemplaren per soort per tuin

Hiernaast vind je de medianen van de groeps grootte. Die geven de gemiddelde groeps grootte aan waarmee die soorten worden gezien in de tuin als ze aanwezig zijn. Dit cijfer staat dus los van de spreiding van een soort, maar zegt meer over hun

sociale gedragingen. Zo zie je duidelijk dat huismussen 'socialere' vogels zijn dan merels. Met deze methode berekenden we ook dat er in de getelde tuinen doorgaans 10 vogelsoorten per tuin werden vastgesteld.

SOORT	MEDIAAN
Huismus	5
Vink	4
Kauw	4
Spreeuw	4
Staartmees	4
Koolmees	3
Ringmus	3
Koperwiek	3
Merel	2
Houtduif	2

DE 10 GROTE WINNAARS

Huismus
(*Passer domesticus*)

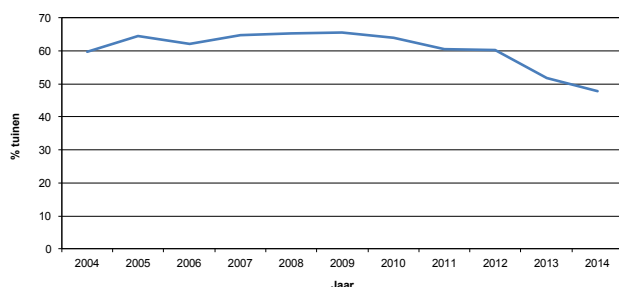
Deze winnaar lijkt wel een mistgordijn op te trekken voor onze ogen: in werkelijkheid profiteert hij dit jaar van het ontbreken van veel andere tuinvogels. Onderstaande grafiek maakt al snel duidelijk dat we hem in slechts 48% van de getelde tuinen aantreffen, net als vorig jaar een nieuw diepterecord. Tot en met 2012 was dat in meer dan 60% van de tuinen.

Huismussen zijn standvogels die zich slechts weinig verplaatsen doorheen het jaar. Ze kennen perfect de voeder- en schuilplaatsen in de buurt. Een dichte haag, klimop tegen een muur of een bamboebosje trekt vaak grote groepen aan. Dergelijke concentraties vonden we vroeger overal, nu zijn het opvallende uitzonderingen geworden.

Wat kan jij doen voor de huismus? Voorzie enkele nestkasten rond je huis voor de huismus. Ook de aanleg van schuilplaatsen, zoals hierboven vernoemd, is een belangrijk aspect wanneer je de huismus wil helpen.

Bijvoeding: onder meer gemengd zaad, onkruidzaad, gebroken maïs

Huismus % tuinen aanwezig 2004 - 2014

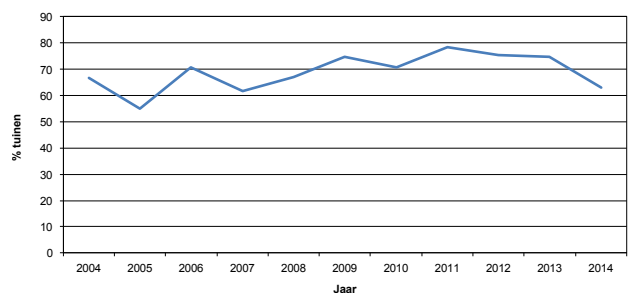
Vink
(*Fringilla coelebs*)

De vink deed het opvallender minder goed dan de vorige vijf winters. De zachte winter speelt daarin een grote rol. Merk op dat de aantallen over de hele tijdsreeks niet rampzalig slecht is. Meer nog: de tuinvogeltelling geeft voor een soort als de vink geen enkele indicatie dat ze het slecht zou doen.

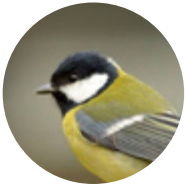
De mediaan van groeps grootte zakte van 5 naar 4. Vermoedelijk waren er niet minder vinken dan normaal, maar zaten ze gewoon niet in de tuinen. Door het zachte weer verkozen ze de veilige omgeving van het bos en het platteland.

Bijvoeding: onder meer gemengd zaad, zonnebloempitten

Vink % tuinen aanwezig 2004 - 2014

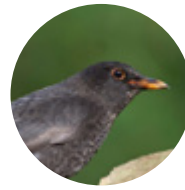
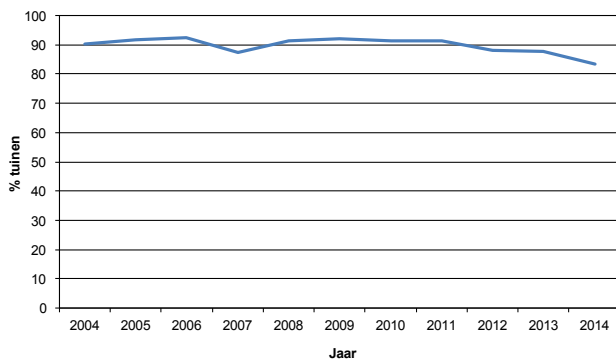
Koolmees
(Parus major)

Nooit eerder werden koolmezen in slechts 83% van de tuinen gemeld. Het enige eerdere dieptepunt was 87% in 2007. Toch scoorde ze nog voldoende goed om een derde plaats af te dwingen. Ook deze soort profiteert dus van de slechte prestaties van de echte wintervogels. Maar ook de mediaan van de groepsgrootte is met 3 lang niet slecht.

De afwezigheid op vele plaatsen kan beïnvloed zijn door het erg vroege voorjaarsgevoel bij de vogels. In februari waren al zingende merels, zanglijsters, roodborstjes, heggenmussen en koolmezen te horen. In februari werd er in de Kempen zelfs een broedgeval gemeld: een nest waarvan de jongen het niet overleefden. Uiteraard vinden ze nog geen proteïnerijke wormen om te voederen in deze tijd van het jaar. Maar het maakt wel duidelijk dat het al behoorlijk kriebelde bij veel soorten.

Bijvoeding: onder meer zonnebloempitten (zwarte zijn erg energierijk), vetbollen, pindacake, pindanoten

Koolmees % tuinen aanwezig 2004 - 2014

Merel
(Turdus merula)

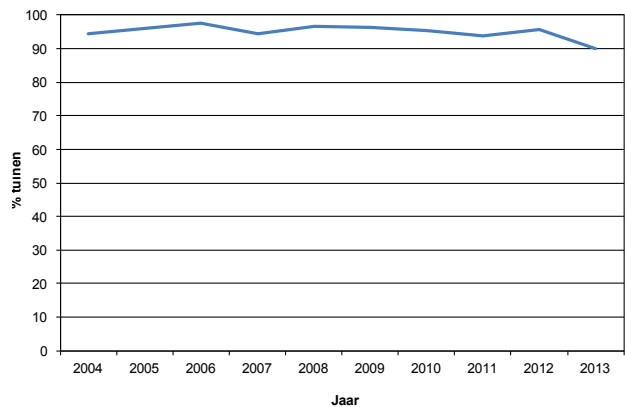
Sinds de start van de tellingen schommelt het aantal merels tussen de 3 en 4 vogels per tuin, maar dit jaar zakte dat naar 2. De lentekriebels die we voor de koolmees vermeldden waren er zeker ook bij deze vroege broedvogel. De merel is een standvogel en heeft er dus alle belang bij dat hij vroeg zijn ideale territorium kan inpalmen. Eens die stap gezet is, geven ze dat niet gemakkelijk meer uit handen en blijven ze op die stek.

Gewoonlijk trekt de aanwezigheid van sneeuw zeer veel merels naar de tuin. Daarvan was dit jaar geen sprake, de grond was overal nog goed mals zodat sappige regenwormen bereikbaar bleven.

In Limburg en in Brussel zaten verhoudingsgewijs de meeste merels. Ze haalden er de derde plaats. In de andere provincies was dat de vierde of de vijfde plaats. Waar er merels zaten, waren er doorgaans 2 exemplaren aanwezig.

Bijvoeding: keukenafval, fruit (appels)

Merel % tuinen aanwezig 2004 - 2014

Kauw
(*Corvus monedula*)

Exact 10 jaar geleden, in 2004, was de kauw in 17% van de getelde tuinen aanwezig. Vorig jaar was dat al 31% en dit jaar werd hij aangetroffen in 38% van de tuinen, meer dan een verdubbeling tegenover het begin van de telling. Daarmee is dit de enige kraaiachtige die het zo goed doet. Zwarte kraaien en eksters hebben af te rekenen met een merkbare terugval.

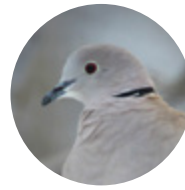
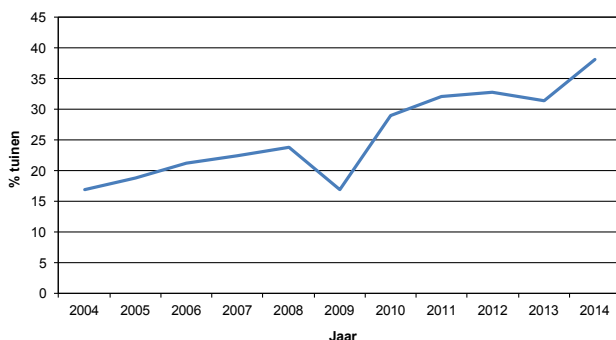
De kauw dankt het succes aan zijn sociale levensstijl. Ze slapen in enorme groepen zodat ze weinig hoeven te vrezen van predatie, maar van kraaiachtigen weten we dat het niet alleen opportunisten zijn, die allerlei soorten voedsel appreciëren, ze passen zich zeer snel aan in een veranderende omgeving. Vreemd dus dat de kauw de enige is uit zijn familie die zo goed scoort.

Het verschil met eksters en zwarte kraaien, is dat kauwen 's winters versterking krijgen van hun noordelijke soortgenoten, de zgn. noordse kauw, een andere ondersoort. Tegen het voorjaar aan verdwijnen die weer en blijven onze broedvogels achter. Daarom zie je ze in de zomer in minder grote aantallen.

In 2013 riepen we mensen op om, bij het laten vegen van de schouw, een raster rond de schouwopening te laten aanbrengen. Zo kunnen heel wat schouwbranden worden voorkomen.

Bijvoeding: gemengd zaad, onkruidzaad, gebroken maïs, graanmengsel, brood

Kauw % tuinen aanwezig 2004 - 2014

Turkse tortel
(*Streptopelia decaocto*)

Vorig jaar kende de turkse tortel haar laagste peil sinds de start van onze tuinvogeltelling. Ze was toen in 65% van de tuinen aanwezig. In 2006 piekte de soort met een aanwezigheid in 78% van de tuinen. In 2014 doet dit duifje er nog een procent af en zet ze haar vrije val traag maar zeker door.

De opmars van de houtduif naar de stad kan zeker een rol spelen maar zeker zijn we daar niet van. Heel veel soorten vertonen dergelijke trend: de opbouw naar een verzadiging en dan een geleidelijke tot snelle afname, al dan niet gestuwd door de invloed van andere soorten.

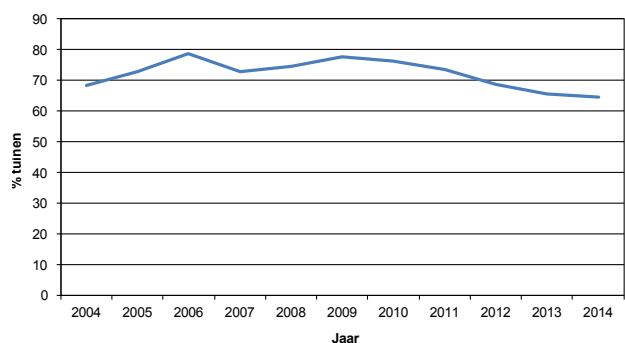
Toch is dit beige duifje nog steeds alom vertegenwoordigd en vindt ze wellicht haar evenwichtspunt. De turkse tortel kan een viertal broedsels per jaar grootbrengen en deze vroege lente zal haar zeker geen windeieren leggen.

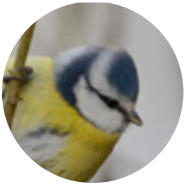
Wie vaak of veel Turkse tortels in de tuin krijgt, heeft trouwens veel kans om een jagende sperwer op bezoek te krijgen. Die zijn verzot op het malse vlees van zo'n duifje. Een houtduif is immers al erg groot en zwaar, zelfs voor een sperwervrouwetje.

In alle provincies bekleedt de turkse tortel de zesde tot achtste plaats. Waarmee we over een vrij gelijkaardige spreiding kunnen spreken in de Vlaamse tuinen.

Bijvoeding: onder meer gemengd zaad, gebroken maïs, granen

Turkse tortel % tuinen aanwezig 2004 - 2014

Pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*)

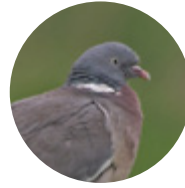
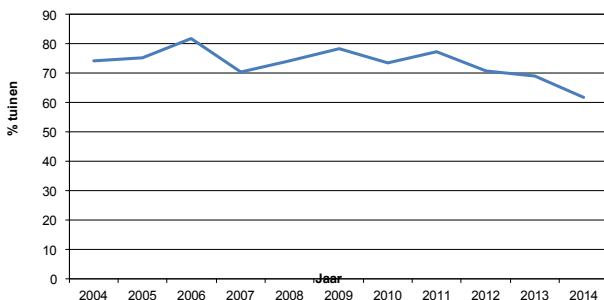
Vorig jaar merkten we bij de pimpelmees een verdere, haast dramatische afname qua verspreiding en aantallen. Nog in 78% van de tuinen in 2006, dit jaar werden ze in nog slechts 61% van de tuinen opgemerkt.

De oorzaken zijn wellicht divers: ook dit jaar waren er nauwelijks pimpeltjes uit andere streken aanwezig. Maar je hoorde het misschien zelf: de 'zilveren lachjes', de zang van de pimpelmees, was in februari al volop te horen. Die voorjaarskriebels hadden wellicht een invloed op het tuinbezoek.

Voor een soort die zo aan de verstedelijkte omgeving gewoon is geraakt, en die bovendien veel ondersteuning krijgt onder de vorm van nestkasten, moet de terugval ons alert maken voor een structurele achteruitgang.

Bijvoeding: onder meer zonnebloempitten (zwarte zijn erg energierijk), vetbollen, pindacake, pindanoten

Pimpelmees % tuinen aanwezig 2004 - 2014

Houtduif (*Columba palumbus*)

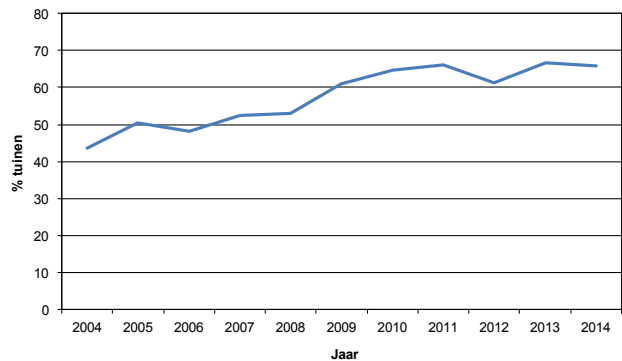
De houtduif evolueerde zeer snel van bos- naar cultuurvogel; hij heeft zich aangepast aan de mens, en dat loont. Zeer illustratief daarvoor is dat deze dikke duif het in Brussel schopte tot de tweede plaats. Heb je een open of natuurlijk landschap, dan krijg je minder houtduiven op de voederplaats. Een verklaring daarvoor is dat er meer voedselresten blijven liggen op de akkers (ook een voederplaats, zelfs eentje met gigantische afmetingen).

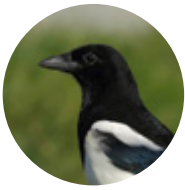
De houtduif zat in 43% van de tuinen in 2004. Toch denken we nu van een stagnering te kunnen spreken: sinds 2000 zien we dat de houtduif blijft steken op ongeveer 65% van de tuinen. Of dat een trend is die we buiten de tuintelling mogen doortrekken, moet verder onderzoek van het aantal broedvogels aantonen. De houtduif is dan ook bijzonder complex om in te schatten.

Zo krijgen we in de winter immers massa's houtduiven uit het noordelijk deel van het verspreidingsgebied op bezoek. Vermoedelijk zijn het echter in hoofdzaak onze eigen broedvogels die de tuin bezoeken. De noordelijke trekvogels blijven ook 's winters liever in groep foerageren op het platteland.

Bijvoeding: onder meer gemengd zaad, gebroken maïs, granen

Houtduif % tuinen aanwezig 2004 - 2014

Ekster
(*Pica pica*)

De ekster blijkt over haar top van 2009-2011 te zitten wat tuinbezoeken betreft. Ook eksters moeten het hebben van de verstedelijkte omgeving. In de landelijkere provincies West- en Oost-Vlaanderen, staat hij net als in Limburg pas op de 10de plaats. In Brussel bereikte hij zijn hoogste cijfer en staat er op de zesde plaats.

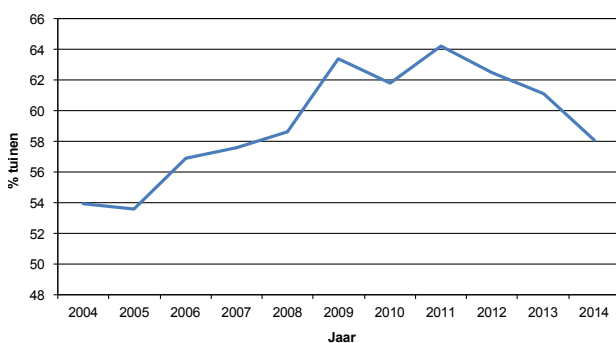
Eksters komen niet massaal naar de voederplaats en doorgaans stopt het bij twee eksters op de voederplaats. Terwijl ze vorig jaar nog vertegenwoordigd was in 61% van de getelde tuinen, verscheen ze nu nog in 58% daarvan. Daarmee zitten we terug op het peil van 2008.

Eksters zijn wel schuw en vaak is een mens achter het vensterraam voldoende reden om een bezoekje aan de tuin achterwege te laten. Toch worden ze met hun opvallende grootte, gedrag, verenpatroon zelden over het hoofd gezien.

Eksters beginnen al vroeg aan de nestbouw en het zou dus best kunnen dat dit al heel wat vogels van de voedertafel weg hield.

Bijvoeding: onder meer gemengd zaad, onkruidzaad, gebroken maïs, graanmengsel, brood

Ekster % tuinen aanwezig 2004 - 2014

Spreeuw
(*Sturnus vulgaris*)

In 2009 kwam de spreeuw nog in 42% van de tuinen op bezoek. Die tijd lijkt voorlopig voorbij. De spreeuw zakt de diepte in en dit jaar zagen we deze groepsvogel nog slechts in 15% (!) van de tuinen. Dat is vreemd want spreeuwen lokken elkaar graag en gemakkelijk aan. Bovendien doen ze zich te goed aan een breed menu. Wat is er mis met de spreeuw?

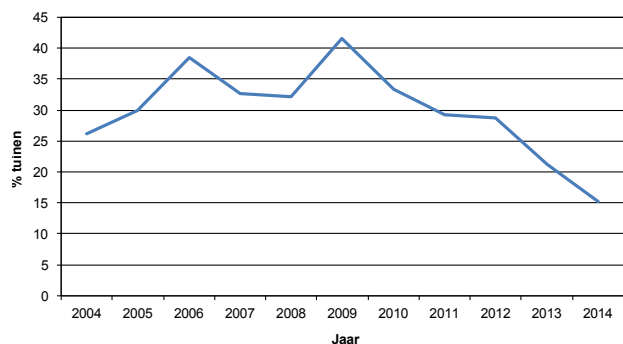
De spreeuw vond met het milde weer veel eten in het open veld. Maar de achteruitgang was ook de vorige, strengere winters al duidelijk merkbaar. In West-Vlaanderen boerde de spreeuw nog redelijk met een zevende plaats. In meer verstedelijkt gebied lijkt hij het steeds moeilijker te hebben. In de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant en in Brussel haalde hij zelfs de top 10 niet.

In Nederland werd de spreeuw uitgeroepen tot Vogel van het Jaar, en zal men extra aandacht schenken aan de status en de bedreigingen waarmee de soort heeft af te rekenen.

Hoe help jij de spreeuw? Hang een nestkast in je tuin, liefst tegen een hoge fruitboom. Ook tegen een muur lukt het wel eens. Een broedpot, een aarden pot in de vorm van een kruik is zeer decoratief maar heeft iets minder slaagkans en vereist een zorgvuldige plaatsing.

Bijvoeding: keukenafval, brood, zaden, vetbollen, fruit

Spreeuw % tuinen aanwezig 2004 - 2014

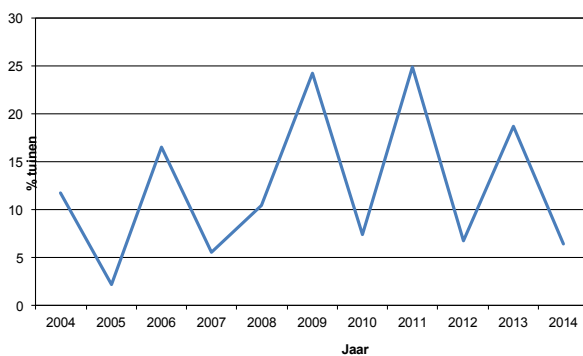

BIJZONDERE RESULTATEN OP DE VOEDERPLANK

Keep (*Fringilla montifringilla*)

Wie één of meerdere kepen op bezoek kreeg mocht dit jaar van geluk spreken, of mocht zich een zeer ervaren 'vinkenvoederaar' noemen. Vorig jaar nog in 19% van de getelde tuinen, dit jaar in slechts 6%. Niet alleen verschilt het aantal kepen dat naar onze streken afzakt sterk van jaar tot jaar, we hebben daarnaast ook af te rekenen met het scenario dat we bij de vink zien: de meeste kepen blijven veilig langs de bosrand of in het open veld. Geen dramatische terugval, eerder een zwak kepenjaar.

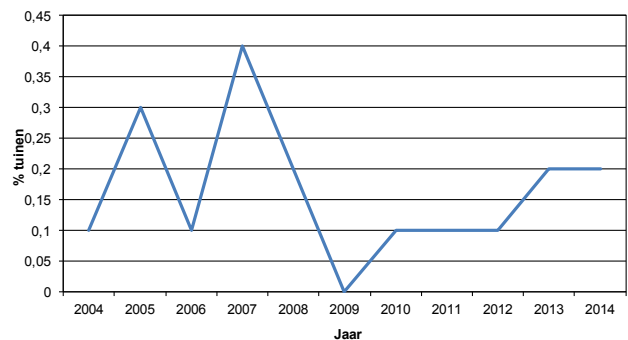
Keep % tuinen aanwezig 2004 - 2014

Tjiftjaf (*Phylloscopus collybita*)

Doorgaans overwintert de insectenetende tjiftjaf in Zuid-Europa, maar nu en dan tracht er eentje te overwinteren. Dit kleine bruintje is niet echt op de voedertafel te verwachten, maar verplaatst zich vaak in het gezelschap van groepen mezen of bv. goudhaantjes. De zachte winter zorgde nog niet echt voor een toename in het aantal meldingen tijdens de tuinvogeltelling. Misschien hadden die enkele blijvers het de vorige winters te moeilijk.

Tjiftjaf % tuinen aanwezig 2004 - 2014

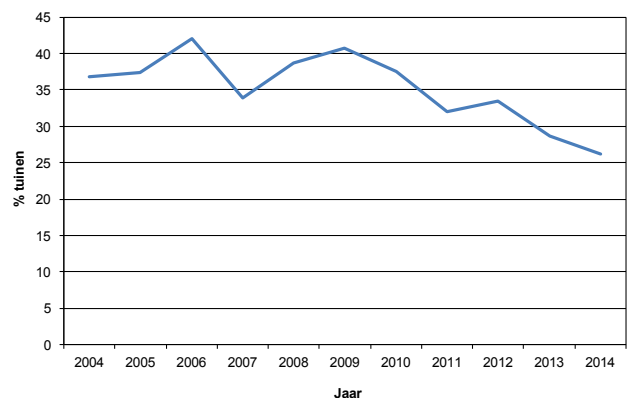

OPVALLENDE VERLIEZERS

Winterkoning (*Troglodytes troglodytes*)

Dit kleine onopvallende zangvogeltje zit in een opvallende neerwaartse trend die we moeilijk kunnen verklaren. Winterkoninkjes houden van kleine, rommelige hoekjes waar ze een nest kunnen bouwen. Dit kleine bruine vogeltje verleid je niet met een nestkast. Maar als je een winterkoninkje kan aanzetten om in de tuin te broeden, dan kan je vanaf het vroege voorjaar genieten van zijn vrolijke en luide, rinkelende zang. Laat dus hier en daar de natuur zijn gang gaan, winterkoninkjes broeden graag in klimop of andere klimplanten.

Winterkoning % tuinen aanwezig 2004 - 2014

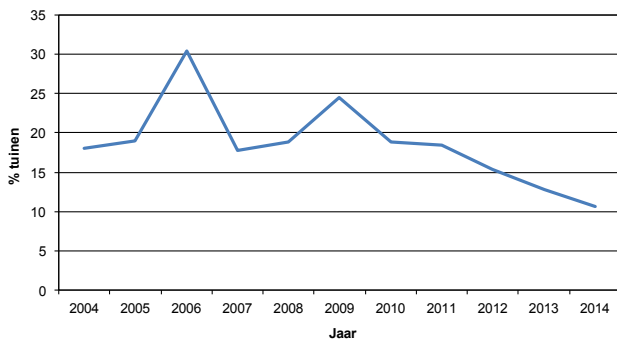

Ringmus (*Passer montanus*)

De ringmus is zowat de enige soort uit de reeks die we gerust een ‘akkervogel’ mogen noemen. En wie akkervogels zegt, weet dat het somber is; één voor één doen ze het niet goed. De achteruitgang van de ringmus weerspiegelt zich ook sterk in de tuinvogeltelling. In 2006 nog opgemerkt in 30% van de getelde tuinen, nu nog in een kleine 11%. Een vogel met een enorm verspreidingsgebied maar met een dichtheid die we zienderogen zien slinken. Op plaatsen waar nog ringmussen aanwezig zijn doe je er goed aan om mussenkasten aan te brengen tegen bomen, ze broeden liefst niet te laag tegen de grond, dus hang ze gerust op ca 3m hoog tegen de stam van bv. een appelboom.

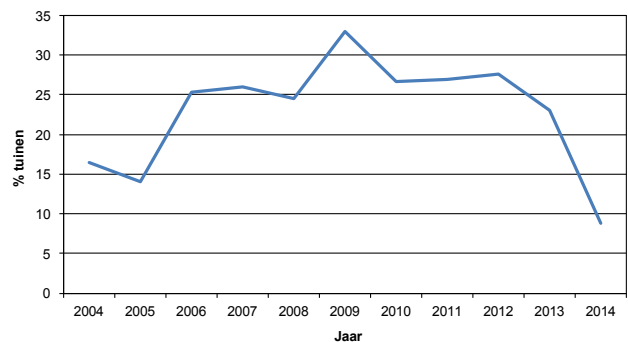
Ringmus % tuinen aanwezig 2004 - 2014

Zwarte kraai (*Corvus corone*)

Moelijker in te schatten is de zwarte kraai. We zien een behoorlijke terugval. De zwarte kraai is geen echte stadsvogel en kan op dat vlak niet concurreren tegen ekster of kauw. Maar mogelijk speelde er dit jaar ook een invoereffect. De zwarte kraai stond helemaal onderaan de lijst met extra soorten. Mogelijk vonden niet alle waarnemers de zwarte kraai terug in de lijst.

Zwarte kraai % tuinen aanwezig 2004 - 2014

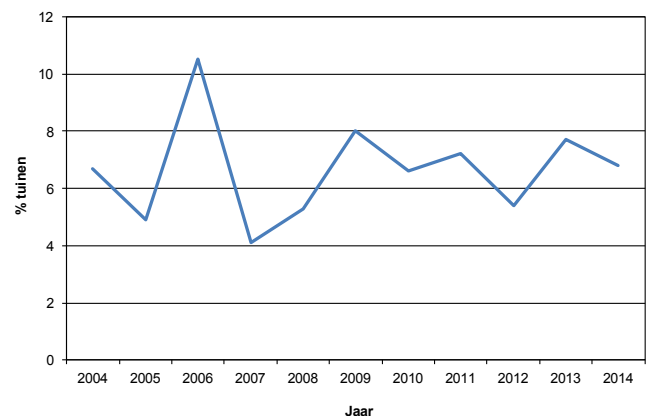

GOED NOTENJAAR

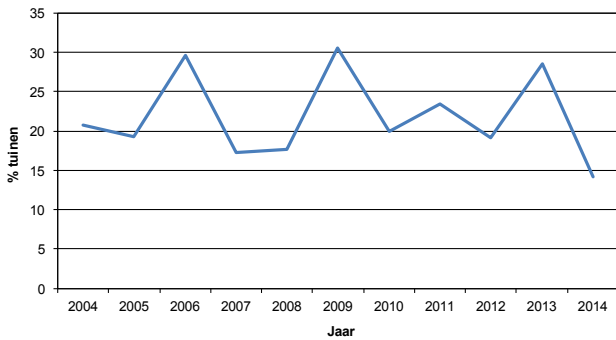
Vorig jaar doken sommige soorten plots meer op dan andere jaren. Voor de noteneters was dat zeker het geval. De noten-oogst in het najaar van 2012 was zo goed als onbestaande. Het najaar van 2013 was terug normaler; in de bossen lagen de beukenootjes voor het rapen. Dat heeft zo zijn gevolgen. Soorten als boomklevers, grote bonte spechten en gaaien voelden zich veel minder genoodzaakt om aan te schuiven bij de voederplank.

De grote bonte specht liet zijn bezoek aan de tuin zelfs tot een waar diepterecord zakken; het laagste van de start van de vogeltelling. Slechts in 14% van de tuinen liet hij z'n prachtige verschijning zien. In 2009 werd hij nog in 30% van de tuinen gezien.

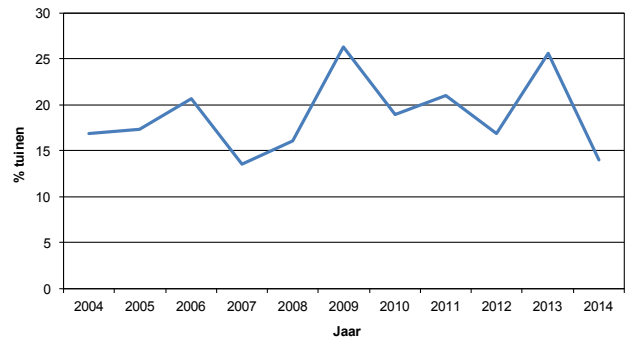
Boomklever % tuinen aanwezig 2004 - 2014

Grote bonte specht % tuinen aanwezig 2004 - 2014

Gaai % tuinen aanwezig 2004 - 2014

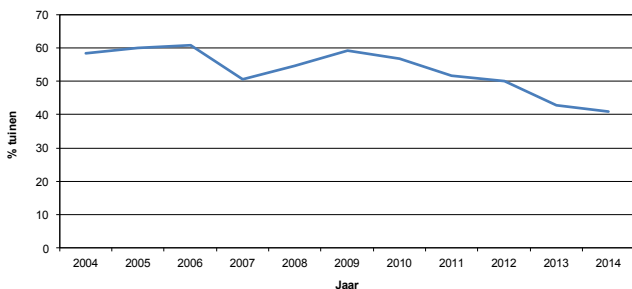
TREFKANS

Niet alle tuinvogels zijn even makkelijk te spotten. De scholentelling maakte duidelijk dat door de andere structuur van de tuin, heel andere soorten op bezoek komen, of dat de klassieke tuinvogels misschien minder opgemerkt worden.

Dat kan een grote invloed hebben op de resultaten. Je kan ervan op aan dat sommige soorten die nu eerder zeldzaam leken, er toch meer zitten dan soorten die we minder zagen.

Een goed voorbeeld daarvan is de heggenmus, die vaak wat discreet naast de voederplaats schuifelt en zonder verrekijker al snel over het hoofd wordt gezien. Ken je de zang, dan hoor en zie je ze in het vroege voorjaar vaak open en bloot in het topje van een struikje zingen. Omdat de heggenmus vaak langer in het zicht blijft zitten, werd ze toch in 41% van de tuinen opgemerkt. In 2005 en 2006 werd ze echter in 60% van de tuinen gezien. De heggenmus zit momenteel zeker in een neerwaartse spiraal.

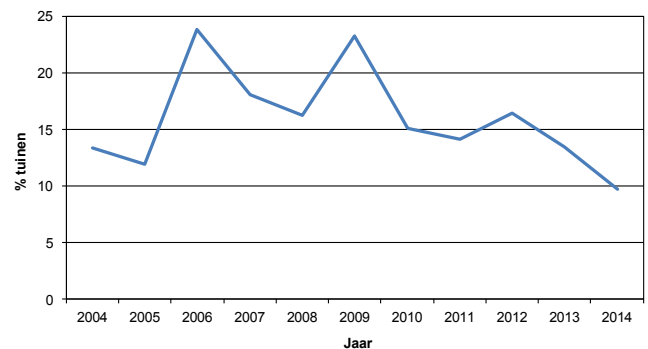
Heggenmus % tuinen aanwezig 2004 - 2014

Een ander voorbeeld is de zanglijster. Momenteel vind je hem terug op de 22ste plaats in de rangschikking, terwijl ringmussen de 15de plaats haalden. Ringmussen zijn echter zeldzamer dan zanglijsters. Als ze er zijn, zullen ringmussen vaak open en bloot en herhaaldelijk op de voederplaats verblijven. De zanglijster echter, rent schuchter vanonder

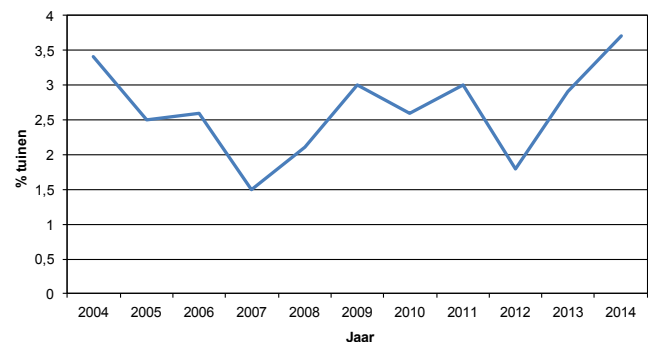
een bosje, pikt een stukje mee en verdwijnt weer even snel. Vaak zelfs eenmalig. Makkelijk dus om deze soort te missen tijdens je telling.

Zanglijster % tuinen aanwezig 2004 - 2014

De boomkruiper bezoekt onze tuin vaak in het gezelschap van een groepje mezen. Hij kruipt als een muis tegen de boom omhoog, en wordt door onze concentratie op de voederplank vaak over het hoofd gezien. Ze zitten er nochtans vaker dan we denken. Dit jaar blijkt hij meer in onze tuin voor te komen, een toename naar 3,7%. Misschien een goede indicatie dat de boomkruiper meer en meer bekend wordt onder de tellers.

Boomkruiper % tuinen aanwezig 2004 - 2014

De tuinvogeltelling zorgt elk jaar weer voor een gedetailleerd overzicht van de verspreiding en aantallen van vogels in de Vlaamse tuinen. We kunnen hier heel wat conclusies uit trekken. In dit rapport werden enkel de eerste bevindingen samengevat. De cijfers zullen verder geanalyseerd worden, en in verband gesteld met de vorige tellingen.

Gegevensverwerking: Gerald Driessens & Joris Gansemans

Teksten: Gerald Driessens & Liselotte Vanderoye

Gegevensinvoer: Alle tuinvogeltellers

Speciale dank aan:

Tuinvogelconsulenten, Joeri Cortens, Wouter Vanreusel, Joris Gansemans, Jenny Dedoncker, Anneleen Van Thillo, Hilde Castellani, Koen Van Impe, Jan Siebens, Nele Vandermaesen, Rienk Michiels en de Vogelwerkgroepen van Natuurpunt.

Met gewaardeerde steun van: Het Nieuwsblad, Klasse, Ketnet, Tom&Co, Vivara, KiteOptics en Ecoworks

Voor meer informatie kan je terecht op het secretariaat:

NATUURPUNT • Coxiestraat 11 • 2800 Mechelen

tel: 015-297220 • fax: 015-424921 • e-mail: info@natuurpunt.be

website: www.natuurpunt.be of www.vogelweekend.be